
Tilskud til kommuner med småøer: til færgedriften – blandt andet

November 2022

– Hvad er hvad?

De 19 kommuner med småøer modtager hvert år tilskud i form af

- **§ 20 midler**
 - fra Indenrigs- og Boligministeriet
 - ydes som bloktilskud til kommunerne – et generelt ø-tilskud (ikke kun færger)
- **Ø-kortordningen**
 - fra Trafikstyrelsen
 - ydes som kompensation direkte til færgeelskaberne
- **Tilskud til nedsættelse af godstransport**
 - fra Indenrigs- og Boligministeriet
 - ydes som refusion til kommunerne – kan kun anvendes til godstransport
- **Tilskud til nedsættelse af færgetakster**
 - fra Indenrigs- og Boligministeriet
 - ydes som refusion til kommunerne - kan kun anvendes til takstnedsættelser

Det er et kommunalt ansvar at sikre færgebetjeningen til danske øer.

Indenrigs- og Boligministeriet yder årligt tilskud til de kommuner, der har dette særlige ansvar.

Tilskuddenes samlede størrelse angives hvert år i *finansloven*.

Tilskuddenes størrelse for hver kommune kan ses i publikationen *Kommunal udligning og generelle tilskud*, der udgives af Indenrigs- og Boligministeriet hver juli for det kommende år (undtagen ø-kortordningen, som se i finansloven).

§-20 TILSKUD

Trådte i kraft 1.1.2007. Fordelingsnøglen blev ændret pr. 1.1.2014.

Tilskud til kommuner med mindre øer: Tilskuddet udbetales til kommuner med småøer af Indenrigs- og Boligministeriet som en del af bloktilskuddet. Tilskuddet er *ikke* øremærket færgedrift.

I 2023 ligger det samlede §20 ø-tilskud på 125,6 mio. kr. (se bilag)

§20 midlerne er begrundet i *de særlige udgifter, der er forbundet med at have en eller flere mindre øer som en del af kommunen, herunder særligt færgedriften*. Midlerne ydes som et generelt tilskud (efter indførelsen af kommunalreformen i 2007) - dvs. som en del af kommunernes bloktilskud.

Der lægges til grund for tilskuddet *at kommunerne skal bære en del af både drifts- og investeringsudgifterne ved færgetrafikken*, men der er *ikke* som tidligere et lovmæssigt krav om, at kommunerne også selv skal tilføre færgedriften midler svarende til en bestemt andel af det statslige tilskud.

§ 20 midlerne består af:

- Driftstilskud
- Investeringsstøtte (til opsparring/afbetaling af færger - se nedenfor under fordeling)

Tilskuddet blev (samtidig med at man ændrede fordelingsnøglen for tilskudsfordeling af §20 midlerne) pr. 1.1.2014 tilført i alt 15 mio. kr. ekstra om året¹. De ekstra midler blev tilført driftstilskuddet.

De ekstra midler blev tildelt med det formål at forbedre færgeservicen. Denne del af tilskuddet er altså målrettet forbedring af færgedrift – og hænger desuden sammen med hvordan gods-tilskuddet anvendes (se næste afsnit om godstransport).

Forhøjelsen på 15 mio. betyder bl.a., at de kommuner, der fik et lavere tilskud efter den nye fordelingsnøgle blev indført i 2014, ville have fået et endnu lavere tilskud, hvis ikke det samlede tilskud var blevet forhøjet. Alle kommuner, der modtager § 20 tilskud, har fået andel i forhøjelsen på de 15 mio. kr.

Af denne forhøjede del af tilskuddet går en del (ca. 2 mio. kr.) til finansiering af Færgesekretariatet.

Fordelingen mellem kommunerne af §20-tilskuddet:

Det samlede ø-tilskud udgør 125,6 mio. kr. for 2023 og er sammensat efter følgende kriterier:

- 82,8 mio. kr. fordeles forholdsmæssigt efter de gennemsnitlige kommunale nettodriftsudgifter vedrørende færgedriften til de mindre øer i perioden 2007-2012
- 15,2 mio. kr. fordeles forholdsmæssigt efter befolkningstallet på de mindre øer
- 5,5 mio. kr. fordeles som grundtilskud, således at øer med mindre end 50 indbyggere modtager 150.000 kr., øer med mellem 50 og 200 indbyggere modtager 250.000 kr. og øer med mere end 200 indbyggere modtager 300.000 kr.
- Af resttilskuddet fordeles 45 pct. forholdsmæssigt efter folketal, 50 pct. forholdsmæssigt efter sejlafstand i km og 5 pct. efter øernes areal.

Hensigten med ordningen er, at investeringsstøtten, svarende til pkt. 3 og 4 ovenfor, skal dække den årlige afskrivning på færger. Ordningen er således uafhængig af den til enhver tid gældende låneoptagelse til færger og færgelejer, herunder renteomkostninger. Ved at dække afskrivningen, bidrager tilskuddet således til enten betaling af nuværende afdrag (ved nyere færger og færgelejer) eller opsparring til nye færgeinvesteringer (ved gamle færger og færgelejer). Da tilskuddet ydes som et generelt tilskud, er det således den enkelte kommunes ansvar at sikre denne opsparring. Det bemærkes, at investeringer i færger og færgelejer til besejling af de mindre øer er omfattet af kommunernes automatiske låneadgang, jf. bekendtgørelse om kommunernes låntagning og meddelelse af garantier mv.

Læs mere om §20-midlerne:

- Find tekst om §20 i *Forslag til finanslov 2023*, se § 13.91.12.30: <https://fm.dk/media/26242/ffl23a13.pdf>
- Find tekst om §20 og beløbene for hver kommune her: *Kommunal udligning og generelle tilskud 2023*: <https://im.dk/Media/638003844048197422/Kommunal%20udligning%202023.pdf>
 - Se side 28, afsnit 5.15: *Tilskud til kommuner med mindre øer.*
 - *Kommunernes tilskudsbeløb* ses på side 84-87 i *Samletabel nr. 4.2. Andre tilskud og reguleringer for 2023*, kolonne 1 (§20). (I kolonne 3 og 4 findes beløb for gods- og passagertilskud.)
- Om fordelingen af midlerne i puljen, se Tilskud til kommuner med mindre øer, §10 i denne: *Bekendtgørelse om opgørelse og afregning af kommunal udligning og tilskud til kommunerne for 2021*: <https://www.retsinformation.dk/eli/lta/2020/1121>

¹ Tilskuddet pristalsreguleres hvert år. I 2023 udgør de ekstra midler således 17,7 mio. kr.

- **Lovgrundlag:**
 - *Bekendtgørelse af lov om kommunal udligning og generelle tilskud til kommuner, LBK nr. 63 af 19/01/2021.* Se §20: <https://www.retsinformation.dk/eli/lta/2021/63>
 - Om *Investeringsmidlerne*: i *Kommunal udligning og generelle tilskud 2023*, på **side 29** <https://im.dk/Media/638003844048197422/Kommunal%20udligning%202023.pdf>
 - Om *Det forhøjede tilskud (de ekstra 15 mio. kr.)*: Brev fra daværende økonomi- og indenrigsminister Margrethe Vestager, *Orientering om anvendelsen af ekstra midler til kommuner med små øer i 2014*: <http://www.ft.dk/samling/20131/almdel/ul%C3%B8/bilag/173/1385113.pdf>

Ø-KORTORDNINGEN

Politisk aftale fra 1998. Trådt i kraft 1.1.2001

Tilskuddet til gratis færgetransport for beboere på små øer – den såkaldte "ø-kort-ordning" – udbetales af Trafikstyrelsen direkte til færgeselskaberne.

I 2023 udgør tilskuddet til ø-kortordningen samlet set 10 mio. kr. (se bilag).

Midlerne ydes som en *kompensation til færgerierne for udgifter til den gratis transport af øboere inkl. cykler og invalidebiler*. Tilskuddet udbetales kvartalsvis forud.

Biler med særlig indretning til transport af handicappet eller biler med invalideskilt i de tilfælde, hvor bilens ejer har folkeregisteradresse på øen.

Læs mere om ø-kortordningen:

- Find *beløbene for hver kommune til ø-kortordningen* i *Forslag til finanslov 2023*, § 28.53.01.30, stk. 40: <https://fm.dk/media/26252/ffl23a28.pdf>
- *Tekst om ø-kortordningen* findes i *Færgerapporten* fra 2011, **side 25**: <http://www.oim.dk/media/15006/undersogelse-af-den-fremtidige-organisering-af-faergedriften-til-de-danske-smaaoeer.pdf>

NEDSÆTTELSE AF TAKSTER FOR GODSTRANSPORT

Trådt i kraft 1.6.2015

Tilskuddet udbetales til kommunerne. Det forvaltes af Indenrigs- og Boligministeriet. I 2023 er der afsat 14,6 mio. til småøerne. (Se bilag).

Tilskuddet gives specifikt til *nedsættelse af færgetakster for godstransport*

- Tilskuddet kan anvendes til nedsættelse af godstakster *med maksimalt 80 pct.*²
- Tilskuddet kan anvendes til nedsættelse med en *ligelig procentvis nedsættelse af færgetakster for de enkelte billettyper og rabatordninger for godstransport* (set i forhold til de takster som var gældende pr. 1. januar 2015).
- Eventuelt overskydende midler anvendes i det efterfølgende kalenderår til nedsættelse af færgetakster på godsområdet. Eventuelt overskydende midler skal anvendes til nedsættelse af færgetakster på passagerområdet i de tilfælde, hvor nedsættelsen af færgetakster på godsområdet har nået grænsen på maksimalt 80 pct.
- Inden udgangen af august måned i det efterfølgende år skal kommunen afrapportere, hvordan tilskuddet er blevet anvendt i det aktuelle tilskudsår.

² Ekskl. moms og evt. vareafgift opkrævet af havnene

- Det er en betingelse for udbetaling af godstilskuddet, at kommunerne har anvendt *deres andel af det forhøjede generelle tilskud i henhold til §20* på tilfredsstillende vis til finansiering af initiativer på færgesområdet. (Dette vurderes af Indenrigs- og Boligministeriet).

Tilskuddet i denne ordning er altså *øremærket til godstransport*.

Bemærk: Samtidig får kommunerne kun dette godstilskud, hvis de har brugt deres ekstra andel af §20-midlerne (de ekstra 15 mio. kr.) til det, de var tiltænkt.

Ordningen berører ud over de 26 småøer med færgefart også de større ø-kommuner Fanø, Samsø, Ærø og Læsø. (Lignende midler tildeles Bornholm fra Trafikministeriet).

Definition af "gods":

Godstransport og godshåndtering, der er omfattet af denne ordning, defineres således:

- 1) Lastbiler og påhængskøretøjer til lastbiler.
- 2) Varebiler på ikke over 3,5 ton, der er registreret på gule plader.
- 3) Varebiler i øvrigt på ikke over 3,5 ton, der er helt eller delvist registreret til erhvervmæssig kørsel, og som benyttes til erhvervmæssig kørsel i forbindelse med den konkrete overfart til og fra øen.
- 4) Arbejdsmaskiner.
- 5) Bure, paller og containere beregnet til godstransport.
- 6) Trailere.
- 7) Løst gods i øvrigt.
- 8) Godshåndtering, herunder trailerhåndtering, hvis der er tale om en forpligtelse for færgeoperatøren.

Kommunalbestyrelsen kan beslutte at lade chauffører af køretøjer, der er omfattet af stk. 1, nr. 1-4, indgå i ordningen.

Ordningen berører ud over de 26 småøer med færgefart også de større ø-kommuner Fanø, Samsø, Ærø og Læsø. Desuden er Mandø fra og med 2019 tildelt et beløb til godstransport.

Læs mere om godstakstnedsættelse:

- Læs om godstaksttilskuddet i Kommunal udligning og generelle tilskud 2023, side 30, afsnit 5.17, Tilskud til nedsættelse af taksterne for godstransport til og fra visse øer.
<https://im.dk/Media/638003844048197422/Kommunal%20udligning%202023.pdf>
- Find beløbene for hver kommune på side 84-87 i Samletabel nr. 4.2: Andre tilskud og reguleringer for 2023, kolonne 3. (I kolonne 1 og 4 findes beløb for §20 og passagertilskud.)
- Lovgrundlag:
 - *Lov om ændring af lov om kommunal udligning og generelle tilskud til kommuner. (Nedsættelse af færgetakster for godstransport til og fra øer) af 4/5/2015:*
<https://www.retsinformation.dk/forms/r0710.aspx?id=169964>
 - *Bekendtgørelse af lov om kommunal udligning og generelle tilskud til kommuner*, LBK nr. 63 af 19/01/2021. **Se §21a:** <https://www.retsinformation.dk/eli/lta/2021/63>
 - *Og tilhørende 'Bekendtgørelse om nedsættelse af færgetakster for godstransport til og fra visse øer'* BEK nr 603 af 06/04/2021. <https://www.retsinformation.dk/eli/lta/2021/603>

NEDSÆTTELSE AF FÆRGETAKSTER FOR BILER, PASSAGERER M.V.

Trådt i kraft 1.8.2016

Kaldes også "landevejsprincippet" eller "den blå landevej". Tilskuddet udbetales til kommunerne af Indenrigs- og Boligministeriet. I 2023 er der afsat knap 22,7 mio. kr. til småøerne (se bilag).

Tilskuddet kan alene anvendes til nedsættelse af færgetakster for biler, passagerer m.v.

- For kommuner med mindre øer påhviler det kommunalbestyrelsen at sikre, at ordningen udformes i dialog med lokale repræsentanter for øen.
- Tilskuddet kan anvendes hele året, inden for en samlet tidsramme på maksimalt 46 uger opgjort på ugebasis i det pågældende kalenderår.
- Eventuelt overskydende midler skal anvendes i det efterfølgende kalenderår til nedsættelse af færgetakster på passagerområdet.
- Hvert år skal kommunen senest i august afrapportere hvordan tilskuddet er blevet anvendt i det foregående år.

Tilskuddet i denne ordning er altså *øremærket til nedsættelser af færgetakster*. Men der gives kun tilskud i 46 uger – ikke hele året.

Ordningen berører ud over de 26 småøer med færgefart også de større ø-kommuner Fanø, Samsø, Ærø og Læsø. (Lignende midler tildeles Bornholm fra Trafikministeriet).

Lidt om landevejsprincippet:

Tilskuddet fordeles ud fra en *teknisk* udregning på baggrund af det, der kaldes landevejsprincippet³. Men det er hver færgeoverfart/kommune, i dialog med lokale repræsentanter for øen, der beslutter hvordan tilskuddet anvendes, så længe det benyttes til takstnedsættelser til passager, biler mm. (altså ikke gods).

I Danmark udregnes Landevejsprincippet ud fra følgende takster pr. km:

1,35 kr. for passager	+ grundgebyr: 21,25 kr. for gående passagerer
3,84 kr. for personbil	
1,35 kr. for cykel	
1,93 kr. for motorcykel	
3,84 kr. for campingvogn	
3,84 kr. for autocampere	
6,49 kr. for bus	

Læs mere om Passagertakstnedsættelse/Landevejsprincippet:

- Læs om passagertaksttilskuddet i Kommunal udligning og generelle tilskud 2023, side 30, afsnit 5.18, Tilskud til nedsættelse af færgetakster for biler, passagerer m.v. til og fra visse øer.
<https://im.dk/Media/638003844048197422/Kommunal%20udligning%202023.pdf>
- Find beløbene for hver kommune på side 84-87 i Samletabel nr. 4.2: Andre tilskud og reguleringer for 2023, kolonne 4. (I kolonne 1 og 3 findes beløb for §20 og godstilsbud.)
- Lovgrundlag:
 - *Lov om ændring af lov om kommunal udligning og generelle tilskud til kommuner. (Nedsættelse af færgetakster for biler, passagerer m.v. til og fra visse øer)* af 8/6/2016.:
<https://www.retsinformation.dk/Forms/R0710.aspx?id=181814>
 - *Bekendtgørelse af lov om kommunal udligning og generelle tilskud til kommuner*, LBK nr. 63 af 19/01/2021. Se §21b.: <https://www.retsinformation.dk/Forms/R0710.aspx?id=186716>
 - *Bekendtgørelse om nedsættelse af færgetakster for biler, passagerer m.v. til og fra visse øer*, BEK nr 602 af 06/04/2021: <https://www.retsinformation.dk/eli/lta/2021/602>

³ Landevejsprincippet kendes også som "Den Blå Landevej" eller trafikligning. (Princippet er i udlandet kendt som RET: Road Equivalent Tariff - altså en tarif svarende til den, der bruges på landevejene).

LÆS MERE

- Indenrigs- og boligministeriet: <https://im.dk/arbejdsomraader/kommunal-og-regionaloekonomi/faerger-og-oeer>
- Evaluering af tilskudsordninger til nedsættelse af færgetakster: <https://im.dk/publikationer/2018/aug/evaluering-af-tilskudsordninger-til-nedsaettelse-af-faergetakster>